

Discurs d'acceptació del Premi Internacional Catalunya, Barcelona

Ngũgĩ wa Thiong'o

(Palau de la Generalitat, 3 de setembre de 2020)

President de Catalunya i tots els convidats presents,

El Premi Internacional Catalunya m'ha arribat al cor de manera especial. Quan vaig rebre la notícia el desembre de 2019, jeia en un llit d'hospital al Centre Mèdic UC i em sentia desemparat del tot perquè acabava de ser operat del cor: un triple by-pass. Abans de l'operació, havia deixat escrit el meu testament. Així doncs, en rebre la notícia del premi vaig sentir com si em donessin la benvinguda a casa amb ululacions des de la terra dels morts. Els ulls se'm van omplir de llàgrimes d'alegria i gratitud.

Em va alegrar molt veure la impressionant llista de noms que havien rebut el premi abans que jo: el bisbe Desmond Tutu, Malala Yousafzal, Nawal al Sa'dawy, Jimmy Carter, Luiz Inácio Lula da Silva, i especialment, Haruki Murakami, l'escriptor japonès. Tot i que no ens hem conegut mai en persona, sempre he tingut la sensació que conec Murakami. Any rere any, el seu nom i el meu són sempre dels primers de la llista dels que s'espera que rebin el Premi Nobel de Literatura. Voldria agrair especialment el professor Vinton Cerf, que va rebre el premi l'any passat. Estic content de rebre el testimoni de mans d'un dels pares d'Internet.

Aquest premi ve de Catalunya. La meua editora, Laura Huerga, i la seva editorial, Raig Verd, són d'aquí. La meua història *Ituĩka rĩa Mũrũngarũ: Kana Kĩrĩa Gĩtũmaga Andũ Mathĩ Marũngĩĩ*, en català, *La revolució vertical o per què els humans caminen drets*, ha estat traduïda al català i a altres llengües d'Espanya. Fins i tot la compositora de la música de l'himne del cos, la cançó que canten tots els òrgans del cos, és d'aquí. Es diu Clara Peya.

Laura Huerga i Raig Verd han publicat alguns dels meus altres llibres. En una ocasió que la Laura em va convidar a Barcelona per celebrar la publicació d'un d'aquests llibres, em va regalar una còpia d'una epopeia titulada *Canigó*, de Jacint Verdaguer.

Canigó és la història d'un jove cavaller, Gentil, que abandona el camp de batalla contra els sarraïns, tot perquè el seu cor ha estat capturat per l'amor d'una bella dona anomenada Flordeneu, reina de les fades. *Canigó* és una història d'amor entre el que és humà i el que és de la terra i l'esperit. Mentre llegia sobre el Mont Canigou, m'imaginava el Mont Kenya.

La història em va inspirar per escriure una epopeia, el meu primer intent de forma èpica, titulada: *Kenda Mũiyũru: Rũgano rwa Gĩkũyũ na Mũmbi*. El llibre es va publicar a Kenya fa dos anys. La traducció anglesa sortirà l'octubre de 2020 amb el títol: *The Perfect Nine: The Epic of Gĩkũyũ i Mũmbi*.

Per tant, accepto aquest premi amb alegria i en celebració tant del kikuiu com del català, i també de totes les altres llengües d'Àfrica i del món que han estat marginades per les autoproclamades llengües imperials.

Vivim en un món construït sobre sistemes de jerarquies, on molt sovint l'esplendor d'uns quants es basteix sobre la misèria de molts altres; un món on els milers de milions en mans de pocs s'han guanyat a costa de milers de milions de pobres. Aquesta jerarquia es veu encara millor en la relació entre les llengües. Per tal que poques llengües existeixin, moltes altres han de deixar d'existir. Aquestes poques llengües es creuen més llengües que les altres llengües i cultures. S'erigeixen com les reines de les llengües.

Aquest va ser el cas de Catalunya sota Franco. Es va fer el mateix amb les llengües dels indis nord-americans. També a Nova Zelanda i a Austràlia i Irlanda. A l'Àsia també. A Kenya i l'Àfrica també. Les llengües imperials com l'anglès, el francès, l'espanyol o el portuguès es van autoproclamar reines de les llengües.

Crec que les llengües, independentment del nombre de parlants, poden i han de relacionar-se no en termes de jerarquia, sinó en termes d'igualtat, de donar i rebre en una xarxa. El monolingüisme és el monòxid de carboni de les cultures; el multilingüisme és l'oxigen de les cultures. Relacionant-se en una xarxa on es dona i es rep, les llengües es donen vida les unes a les altres. La traducció construeix ponts entre cultures.

Per tant, soc molt feliç en saber que he rebut aquest premi per la meua lluita per la igualtat de les llengües. *The Los Angeles Times Review of Books* un cop em va descriure com un guerrer de la llengua. Ho accepto.

Per acabar, deixeu que us expliqui una història sobre la meua mare. Es deia Wanjiku. Mai no va anar a l'escola; no sabia llegir ni escriure. Però va ser ella que em va enviar a l'escola. Va ser la mare Wanjiku qui em va inculcar el somni de l'educació i la recerca del coneixement. Però, què va passar un cop vaig rebre educació i vaig començar a escriure llibres? Quina llengua vaig fer servir? La llengua de la mare Wanjiku que em va enviar a l'escola? No. Vaig abraçar l'anglès, la llengua d'aquells que l'havien oprimit. Per sort, finalment vaig entrar en raó, vaig obrir els ulls i vaig reconnectar amb la llengua materna.

Mare Wanjiku, on sigui que descansa la teua ànima, et prego que em perdonis per tots els anys que vaig abandonar la llengua que em vas donar en néixer; la llengua en la qual em cantaves cançons de bressol i m'explicaves històries que m'omplien el cor d'emoció. He tornat a casa: he abraçat la meua llengua materna. El fill pròdig ha tornat.

Nĩ njangĩte o kũraya

Nĩ ngwĩrira rĩu

Ndigane na mawaganu

Nĩ ngũinũka rĩu

Nĩ ngũka, harĩ we

Ndige gũcanga

Ndagũthaitha ũnjyũkie

Nĩ ngũinũka rĩu.

He vagat molt

Ara me'n penedeixo

Deixo enrere tota la rebel·lia

Torno a casa de seguida.

Deixa'm tornar a tu

Deixa'm parar de vagar

Et suplico que m'acullis

Torno a casa de seguida

Sí, mare Wanjiku, he tornat a tu. Accepto aquest meravellós premi en nom teu. També l'accepto amb alegria en nom de tots els que lluiten per la justícia lingüística i la unitat dels pobles del món.

Senyor president, soc molt conscient que he rebut aquest premi per la meva obra en general. Però gran part d'aquesta obra ha estat escrita en kikuiu. Senyor president, pel vostre reconeixement de les obres escrites en llengua africana, de tot cor accepto i rebo aquest premi: el Premi Internacional Catalunya. Pau.